

ብዛዕባ ዳውን ሲንድሮም

Snif

Svenskt nätverk för information
kring fosterdiagnostik

ትሕዝቶ አርእስቲታት

ገጻት

3. ብዛዕባ ዳውን ሲንድሮም
4. ኣብቲ መጀመርታ ጊዜ
5. እቲ ስድራ ቤት
6. እተን ናይ ሕጻንነት ዓመታት
7. ምዕራፋት ምዕባለ ካብ 0-4 ዓመት
8. ጥዕናን - እቲ መደብ ክንክንን
9. ቤት ትምህርቲ
10. እተን ናይ መንእሰይነት ዓመታት
11. ናይ ዓቢ ሰብ ህይወት
12. ምንጪ-ፍልጠትን መላግቦ ኢንተርነትን
14. ብዛዕባ ስ. ኒ. ፍ. (ሽወደናዊ መርበብ ሓበሬታ - ነጻረ ጥዕና ድቂ)

ብዛዕባ ዳውን ሲንድሮም

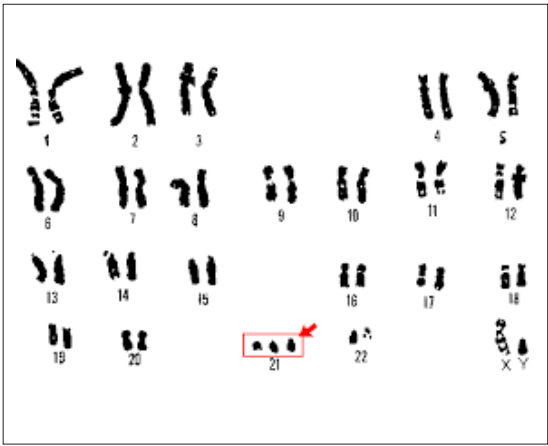
ዳውን ሲንድሮም ዘለዎም ሰባት፡ ኣብ ስነ-ጥበብ ኣብ ስነጽሑፋትን ከምኡ ኣብ ሳይንሳዊ ዓንቀጻትን ንዘመናትን ኣብ መላእ ዓለምን ይቐልቀሉ እዮም። ሎሚ ኣብ ሸወደን፡ ተርእዮ ዳውን ሲንድሮም ካብ 650 ሕርሲ ኣስታት 1 ቆልዓ እዩ። ኣብ ሸወደን ካብ 5,000 – 10,000 ሰባት እዚ ስንክልናዚ ከም ዘለዎም ይግመት። ዳውን ሲንድሮም ሕማም ዘይኮነስ ናይቲ ሲንድሮም እቲ ባህርያዊ ፍሉይነት ዚገልጽ ስም እዩ።

እዚኦም ባህርያዊ ፍሉይነታት፡ ንመጀመርያ ግዜ'ዮም ኣብ 1866 ብሓደ ኣብ ማሕበራዊ ስራሕ ዝተዋፈረ እንግሊዛዊ ዶክተር፡ ጆን ላንግደን ዳውን ብጥርኑፍ ኣገባብ ኪግለጹ ትኻኢሎም ዘሎዉ።

ይኹን እምበር፡ እቲ ፈረንሳይ ዶክተር ጀርም ለጆን፡ እቲ ብላንግደን ዳውን ዝተገልጸ ሲንድሮም፡ ብሓደ ተወሳኺ ቅዳሕ ናይ ክሮሞዞም 21 ከም ዝመጽእ ቅድሚ ምፍላጡ፡ ከሳብ 1959 ጊዜ ወሲዶሉ እዩ። እጢ ዝበዘሐ ልሙድ ዝኾነ ዓይነት ዳውንት ሲንድሮም (Trisomy 21)፡ ኣብ ኣስታት 94% ሰባት ዚኸሰት ተርእዮ እዩ። ዳርጋ ኣብ ኩሉ ኣጋጣሚታት፡ "ትራይሶሚ 21"፡ ኣብ ምምቕቓል ዋህዮታት ብዘጋጥም ዘይተሓሰበ መንገዲ ዚመጽእ ዘይንቡር ተረኽቦ እዩ። ብዛዕባ ካልኣት ዓይነታት ዳውን ሲንድሮም ዝያዳ ሓበሬታ፡ ኣብቲ ኣብ ገጽ 12 ዘሎ እኩብ መላግቦታት ኢንተርኔት ክትረኽቡ ትኻእል ኢኻ።

እቲ ተወሳኺ ቅዳሕ ክሮሞዞም 21፡ ወይ ካብ ኣደ (ኣስታት 95%) ወይ ካብ ኣቦ (ኣስታት 5%) ክመጽእ ከም ዝኻእል ተረጋጊጹ ኣሎ። ዳውን ሲንድሮም ዘለዎ ቆልዓ ናይ ምውላድ ተኸእሎ ምስ ዕድመ እታ ኣደ እናወሰኸ'ዩ ዚኸይድ። ይኹን እምበር ምክንያት ናይዚ ክሳብ ሕጂ ኣይተፈልጠን። ክሳብ ሕጂ፡ ዳውን ሲንድሮም ምስ ዝኾነ ነገር ኣብ ተግባራት ኣደ ወይ ኣቦ፡ ቅድሚ ወይ ኣብ እዋን ጥንሲ ከተተሓሕዞ ኣይተኻእለን። ዳውን ሲንድሮም ምስ ዝኾነ ኣብ ከባቢ ከሎ ነገር ከተተሓሕዞ እውን ኣይከኣለን።

ኣብ ገጽ 7ን 8ን ብዛዕባ ጥዕናን ምዕባለ ኣእምሮን ናይቶም ብዳውን ሲንድሮም ዝተጠቐሙ ሰባት ዝያዳ ከተንቡቡ ትኻእሉ ኢኹም።

ኣብቲ መጀመርታ ግዜ

ዳውን ሲንድሮም ዘለዎ ሓድሽ ዝተወልደ ህጻን፣ ቅድሚኡ ሹሉን ልዕሊ ሹሉን ፍሉይ ስብእና ዘለዎ፣ ከም ኮሎም ካልኣት ህጻናት፣ ተመሳሳሊን መሰረታዊ ድሌታትን ዘለዎ ውልቀሰብ እዩ - ፍቕሪ፣ ክንክን፣ መግብን ድቃስን የድልዮ እዩ። እቲ ህጻን ብዝያዳ ምስ ወለዱ ወይ ኣሕዋቱ ኪመስል እዩ፣ ዋላ እኳ ገለ ካብቶም ምስ ዳውን ሲንድሮም ዝተኣሳሰሩ መልክኡ ገጽታ እንተ ሃለዎ እዩ።

ንብዙሓት ስድራቤታት፣ ኣብቲ ቀዳማይ እዋናት፣ ምስቲ ብዛዕባ ዳውን ሲንድሮም ዚወሃቦም ሓበሬታ ኪልዓሉ ዚኸእሉ ሕቶታትን ስምዒታትን ክልለ ዚኸእልዮ። እቲ ሓደ ሕቶ፣ ስድራ ቤትና በዚ ኩነታት ዚ ብኸመይ ኪጽሎ እዩ ዚብልዮ?

ንሕና ወለዲ ከምቲ ዝሓሰብናዮ ደረጃ ክንሰርሕ ንኸእልዮኹን ንኸውን? ንውላደይ ከፍቅሮ እኸእል ድየ? ዚብል ሕቶ ኪመጻካ ይኸእልዮ። ይኹን እምበር፣ ኣብ ሓያሎ ቦታታት ፍልጠትን ደገፍን ከም ዘሎ ምፍላጥካ ውን ውሕስነት ኪስምዓካ ይኸእልዮ። ንኣብነት እዞም ደገፋት እዚአም፣ ካብ ሰብ ሞያ፣ ካብ ትካላት ፍሉይ-ረብሓን - ካብ ካልኣት ወለድን ክትረኽቦም ትኸእል ኢኻ። ከምቲ ኣብ ኩሎም ሓደስቲ ዝተወልዱ ህጻናት ዚግበር፣ እታ ስድራቤት ነቶም ልሙዳት ናይ ምዕባለ ምክትታል፣ ከም ምዕቃን፣ ምምዛን፣ ምስታፍ ኣብ ጉጅለ-ወለዲ፣ ክታብትን ወዘተ ንምግባር ምስቲ ማእከል ጥዕና ህጻናት ክራኸቡ ኣገዳሲ እዩ። ዳውን ሲንድሮም ዘለዎም ህጻናት፣ ብዝተዛማዲ ምስ ክንክን ሕማም ዝበዝሐ ናይ ርክብ እዋናት ምግባር ዘድልዮም ኪኾኑ ይኸእሉ እዮም።

ንኣብነት፣ ኣስታት ፍርቂ ካብ ኮሎም ዳውን ሲንድሮም ሓዞም ዚውለዱ ህጻናት፣ ገለ ዓይነት ናይ ልቢ ጸገም ዘለዎም እዮም። ኣብዚ እዋንዚ፣ እቲ ጸገም ልቢ ብኣግኡ መጥባሕቲ ይግበረሉ እዩ። ኣዝዩ ጽቡቕ ውጽኢት ውን ይርከቦ እዩ። ካልኣት ልሙዳት ሕክምና ዘድልዮም ጉድለታት፣ ከም ምጽባብ ሻምብቆ መዓንጣ ኮይኑ፣ ኣብ እዋን ልደትን ብድሕሪኡን፣ ብመሰረት እቲ ንናይ ዳውን ሲንድሮም ዘሎም ቆልዑን መንእሰያትን ዝተዳለወ ሕክምናዊ ክንክን-ፕሮግራም፣ ስሩዕ ተኸታታሊ ምቁጽጻር ይግበረሎም እዩ። (ኣብ ገጽ 12 ርአ)

ሓደ ስድራቤት ዳውን ሲንድሮም ዘለዎ ቆልዓ ምስ ዚወልዱ፣ እታ ስድራቤት ምስቲ ኣብቲ ዝነበረሉ ከባቢ ዚርከብ “ናይ ቆልዑን መንእሰያትን ተሃድሶ” (Barn- & Ungdoms- habiliteringen) ከም ዚራኸቡ ይግበር። ኣብዚ ናይ ተሃድሶ ቦታ ዚ ካብ ዘሎዉ ወሓለታት ድማ፣ ናይ ምንቅስቓስ ክኢላታት፣ ናይ ምዝራብ ክኢላታት፣ ፍሉያት መምህራን፣ ስነ-ኣእምሮኣውያንን ኣማኸርትን (sjukgymnast, logoped, specialpedagog, psykolog och kurator) ዘጠቓልል እዩ። ኣብኡ ድማ፣ ንመዓልታዊ ህይወት ስድራቤት ከቃልል ዚኸእል ከምኡ ውን ንምዕባለ ቆልዓ ዘተባብዕን ምኸርን ደገፍን ትረክብ ኢኻ። እቲ ናይ ተሃድሶ ጸዕርታት ኮሎ ግዜ ምስ ወለዲ ብምትሕብባር ዚካየድ ኮይኑ፣ እቲ ደገፍ ከከም ዕድመ ናይቲ ህጻንን - እታ ስድራቤት ነንግዚኡ ኪህልዎ ዚኸእል ኣድላይነታትን ዝተፈላለዩ ኪመስል ይኸእል። እቲ ናይ ተሃድሶ ትካል ብተወሳኺ፣ ብዛዕባቶም ንስንክልና ዚምልከቱ ኣብ ሕጊ ሰፈሮም ዘሎ መሰላትን፣ ነቶም ስድራቤት ውን ኪግበረሎም ብዛዕባ ዚኸእል ግብራዊን ቁጠባዊን ደገፋት ሓበሬታ ይህቦም።

እቲ ስድራ ቤት

እቶም መብዛሕትኦም ዳውን ሲንድሮም ዘሎዎ ቆልዓ ዘሎዎም ወለዲ፣ ብዛዕባ እቲ ናይቲ ቆልዓ ስንክልና፣ ዝኾነ ዓይነት ተሞኩሮ ኣይጸንሑምን እዩ። ብኡ ምኽንያት ድማ፣ ንኣብነት ብዛዕባ ዝምድና ሰብኣይን ሰበይቲን ብኸመይ ከም ዚጽሎ፣ ኣሕዋት ናይቲ ሕጻን፣ ነቲ ሓድሽ ኮነታት ብኸመይ ከም ዚቕበልዎ፣ ኣዝማድን ካልኣት ሰባትን ነቲ ሓድሽ ዝተወልደ ኣባል ስድራ-ቤት፣ ብኸመይ ከም ዚቀባበልዎን ሻቕሎት ኪስምዓካ ልሙድ ነገር'ዩ።

ኣብ ዩኒቨርሲቲ ኡፕሳላ ዝተገብረ መጽናዕቲ ከም ዚሕብሮ ግን፣ መብዛሕትኦም ዳውን ሲንድሮም ናይ ዘለዎም ህጻናት ወለዲ፣ ንቡር ስድራ-ቤታዊ ህይወት ከም ዚነብሩ እዩ። ንገለ ረጅሒታት ከም ኣብነት ንምጥቃስ፣ ንምእላይ ቆልዓ ዚወስዶ ጊዜ፣ ተረኽቦታት ፍትሕ ኣብ መንጎ ስድራ-ቤት፣ ጸቕጢ ኣብ ወለዲ፣ ኣብ ጥዕና፣ ኣብ ናይ ስራሕ ህይወት፣ ናይ ሕማም ዕረፍቲን ጊዝያዊ ናይ ወለድነት ዕረፍቲን ወዘተ መጽናዕቲ ተኸይዱሉ እዩ። ማዕረ ማዕሪኡ ድማ፣ ኣደን ኣቦን ናይ ዳውን ሲንድሮም ዘለዎ ህጻን፣ ካብቲ ማእከላይ ገምጋም ንላዕሊ ንዝሓመመ ህጻን ንምእላይ ኣብ ገዛ ከም ዚኾኑ ይፍለጥ። ካብዚ ዝኸበደ ኩነታት ዘለወን ስድራ-ቤታት እውን ኣለዎ። እዚ ድማ፣ ከከምቲ እቲ ቆልዓ ዘድልዮ ደገፍን ክንክንን ወይ ውን ኣብቲ ማሕበረ-ቁጠባዊ ኩነታት ስድራ-ቤት ዘምጽእ ኣጻጋምነት ዝኣመሰሉ ረጅሒታት ከምርኮስ ይኸእል።

ዳውን ሲንድሮም ዘለዎ ቆልዓ እንተሃልዩካ ብሰንኪ ስንክልና ናይቲ ህጻን ናይ ክንክን ገንዘብ ክትሓትት መሰል ኣሎካ። ብተወሳኺ፣ እቲ ህጻን ኣብ መንጎ 2-18 ዓመት ምስ ዚህሉ፣ ኣብ ገለ ፍሉይት ኩነታት ድማ ክሳብ 23 ዓመት ዚኸውን፣ ንግዝያዊ ናይ ወለድነት-ዕረፍቲ ገንዘብ ክትሓትት ዕድል ኣሎ እዩ። እቲ ናይ ወለድነት ግዝያዊ ዕረፍቲ እውን፣ ናብ ካልእ ሰብ ክተትሓላለፍ ይኸእል'ዩ፤ እንተደኣ ነቲ ቆልዓ ንምእላይ ካብ ስርሑ በኹሩ ኣብ ገዛ ምስኡ ኪኣልዮ ክኢሉ። ብተወሳኺ፣ ንነፍሲ ወከፍ ቆልዓ ኣብ ዓመት 10 ናይ ርክብ መዓልታት ኪወሃበካ መሰል ኣሎካ እዩ። እዚኦም መዓልታት እዚኦም ንኣብነት፣ ክሳብ እቲ ቆልዓ 16 ዓመት ዝመልእ፣ ናብ ቅድመ ትምህርትን ቤት ትምህርትን ንምብጻሕ ክተውዕሎም ይኸኣል እዩ።

ከምቲ ኣቐዲሙ ዝተገልጸ፣ ዳውን ሲንድሮም ዘለዎ ቆልዓ ዝወለዱ ስድራ-ቤታት፣ ኣብቲ ዝነበሩሉ ቦታ ምስ ዚርከብ "Barn- & Ungdomshabiliteringen" ከም ዝተኣሳሰሩ ይግበር እዩ። ኣብዚ ናይ ትሃድሶ ትካል'ዚ፣ ብዛዕባ እዚ ዓይነት ስንክልና'ዚን - ብዛዕባ ከምኡ ዘጋጠሞም ስድራ-ቤታትን ዓቢ ውህሉል ፍልጠት ኣሎ እዩ። ስለዚ፣ እቲ ስድራ-ቤት ምስቶም ኣብቲ ትካል'ቲ ዚሰርሑ ሞያውያን ብሓደ ብምጃን፣ ኣብ ኣድላይነታትን ድሌታትን ናይቲ ስድራ-ቤት ተመርኩሶም፣ ብዛዕባ ኣገደስቲ ኪኾኑ ዚኸእሉ ዝተፈላለዩ ዓይነታት ሓገዛት ክዛተዩ ይኸእሉ እዮም።

ብተወሳኺ፣ ብዙሓት ዝዓይነቶም ብዛዕባ ተሞኩሮ ናይ ዳውን ሲንድሮም ዘሎዎ ቆልዓ ዘሎዎም ስድራ-ቤታት፣ ብዛዕባ ዝምድናታት ናይ ኣሕዋት ተሞኩሮታት ዚገልጹ፣ ኣብ ዕዳጋ ዝወጹ ስነጽሑፍት ኣሎዉ እዮም። ኣብ ርእሲኡ ውን፣ ንኹሎም ኣባላት ስድራ-ቤት ዘርብሕ - ተሓጋጊ ዝኾነ ስድራ-ቤታዊ-ከባቢ ብኸመይ ከም ትፈጥር ዚገልጹ ጽሑፋት ውን ኣሎዉ እዮም።

እተን ናይ ሕጻንነት ዓመታት

ንኹሎም ንኣሸቱ ሕጻናት፡ እታ ስድራቤት ንናታቶም ዓለም ማእከል ኮይና እያ ተገልግል። እዛ ዓለምም እዚኣ ድማ፡ ምስ ጊዜ እናሰፍሐት ድህረት። ብፍላይ ኣብቲ ኣብ ቅድመ-ትምህርት ምስ ካልኣት ሰባት ምርኻብ ዚጅምሩሉ ጊዜ። ዋላ ነቶም ዳውን ሲንድሮም ዘሎዎም፡ ናይ ቅድመ-ትምህርቲ ዕድል ዚወሃቦም ቆልዑ ውን፡ ልክዕ ከምቶም ናይ ካልኣት ቆልዑ፡ እቲ ኮነታት ሓዲ እዩ። እቲ ቆልዓ እንተደኣ ኣብቲ ቅድመ-ትምህርቲ ተወሳኺ ሓገዝ ዘድልዮ ኮይኑ፡ ሓገዝ ንኺረከብ መሰል ኣሎዎ። እዚ ንኹሎም ኣድላይነት ዘሎዎም ቆልዑ፡ ስንክልና ይሃልዎም ኣይሃልዎም ዚወሃቦም መሰል'ዩ። እቶም ዳውን ሲንድሮም ዘሎዎም ቆልዑ፡ ኣብቲ ፐላስቲክ ምዕባልኦም ናይ ደገፍን ቀጻልነትን ምርካብ ዓቢ ኣድላይነት ስለ ዘሎዎም፡ ኣብ ቅድመ-ትምህርቲ ቦታ ኪወሃቦም ምክንያት ኪህሉ ይኸእል እዩ። ዋላ'ኳ እታ ኣዲ ወይ እቲ ኣቦ ብምክንያት ወላድነት-ዕረፍቲ ናይ ካልእ ንእሽቶ ቆልዓ ኣብ ገዛ ዚውዕሉ እንተ ኾኑ። ዳውን ሲንድሮም ዘሎዎም ቆልዑ፡ ብዙሕ ጊዜ ሕማም ናይ ምክልኻል ዓቕሞም ድኽም ዝበለ ብምዃኑ፡ ብዙሓት ወለዲ፡ ብሒደት ሰዓታት ናይ ቅድመ-ትምህርቲ ጀሚሮም፡ ጸኒሖም ግን ነቲ ሰዓታት ብብቑሩ እናወሰኹሉ ይኸዱ እዮም።

እቶም ዳውን ሲንድሮም ዘሎዎም ቆልዑ፡ ልክዕ ከም ኹሎም ካልኣት ቆልዑ፡ ምስ ከባቢኦም ናይ ምውሳኔ ኣድላይነት ኣሎዎም እዩ። ከምኡ ይኹን እምበር፡ እቲ ናታቶም ምምዕባል ቋንቋ ቁሩብ ድንጉይ ዝበለ ኪኸውን ይኸእል እዩ። እቲ ኣብ መንጎ ስድራቤትን ቅድመ-ትምህርቲን ብዛዕባ ናይቲ ቆልዓ ምውሳኔ ተኸእሎ ኪህሉ ዘሎዎ ምትሕብባር፡ ኣዝዩ ኣገዳሲ ኮይኑ፡ ናይቲ ሕጻን ናይ ምዘራብ ዓቕሙ ንምትብባዕን ንምምዕባልን ዚሕገዙ ብዙሓት ዝተፈላለዩ መገድታት ኣሎዉ እዮም። መጽናዕቲታት ከም ዘመልከትዎ፡ ንኣብነት ምልክታት ምጥቃም ንምዕባል ቋንቋ ናይቶም ዳውን ሲንድሮም ዘሎዎም ቆልዑ ዘመቻቸእ እዩ። ስለዚ፡ እቶም ኣብ ከባቢኦም ዘሎዉ ሰባት፡ ነቲ ብቑሎም ዚብልዎ ዘረባ፡ ምስኡ ውን ብናይ ሸወደናዊ ናይ ቋንቋ ምልክት ደሪዕካ ምጥቃም እዩ። ከምኡ ብምግባር ድማ፡ እቲ ብኢድ ዚግበር ምልክት፡ ነቲ ብድምጺ ዚዘረብ ቃል ክትርእዮ ከም ትኸእል ይገብር ማለት እዩ። ናይ ስእሊ-ደገፍ ምጥቃም - ንበይኑ ወይ ምስ ምልክታት ተደሚሩ፡ ካልእ ነቲ ቋንቋዊ መልእኽቲ ንምትሕልላፍን ንምንጻርን ዚሕገዝ መንገዲ እዩ።

እቲ ናይ ትሃድሶ ትካል (Habibiteringsteamet) ጉጅለ፡ ኣብ ምሉእ ናይቲ ሕጻን ከይዲ ይሳተፍዮ። ኣብቲ ጉጅለ ኣየኖት ሰብ ሞያ ምስቲ ሕጻንን ስድራቤትን ንምስራሕ ከም ዚካተቱ ዚውስን፡ እቲ ኣድላይነታት ናይቲ ሕጻንን ናይቲ ስድራቤትን እዩ። እቲ ኣብ ስድራቤታት ዚርእ ኣድላይነታት ዝተፈላለዩ እዩ። ኣብቲ ናይቲ ቆልዓ ሕጻንነት፡ እቲ ልሙድ ናይ “ሎጎፔድ”፡ “ኹኩ-ጂምናስት” ከምኡ ውን ፍሉይት ናይ ስነ-ምምህርና መምህራንን እዮም። “ኩራቶርን” ናይ “ስነ-ኣምርኣዊ” ክኢላታትን ውን ኣብቲ ጉጅለ እቱዋት እዮም። እቲ በዚ ናይ ትሃድሶ ትካል ዚወሃበካ ደገፍ ብናጻ ዚገበረልካ እዩ።

እቲ “ሕጊ ንደገፍን ኣገልግሎትን ስንኩላን” (LSS-lagen (Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade)) ዚበሃል ሕጊ ውን፡ ብዝተፈላለዩ መልካዓት ኪግበረልካ ንዚኸእል ናይ ደገፋት ወፍሪ፡ ምልክታ ንምቕራብ መሰል ዚህብ እዩ። ንኣብነት ኣብቲ ናይ ሕጻንነት ዓመታት፡ እቲ መልክዕ ሓገዛት፡ ኣብ ገዛኻ መጺኦም ቆልዓ ዚሕዙልካ፡ “ናይ ሓጺር ጊዜ መንበሪ ቦታ” ምርካብ፡ ወይ ውን እቲ ቆልዓ ንውሱን ጊዜ፡ ናብ ከብርዮኻ ዚኸእሉ ካልኣት ስድራቤት ከይዱ ከም ዚቕመጥ ምግባር እዩ። ብዙሓት ስድራ ቤታት፡ ኣብቲ ናይ ሕጻንነት ዓመታት፡ ናይ “ኤል.ኤስ.ኤስ” ደገፋት ወፍሪ (LSS-insatser) ኣድላይነት የብሎም እዮም። ገለ ካልኣት ግን፡ ካብቲ ናይ መጀመርታ ናይ ሕጻንነት ዕድመ ውን ከይተረፈ፡ ናይ ሓገዝ ኣድላይነታት ዘሎዎም እዮም።

ምዕራፋት ምዕባለ ካብ 0 – 4 ዓመት

ዳርጋ ኮሎም ዳውን ሲንድሮም ዘሎዎም ሰባት፣ ናይ ኣእምሮ ስንክጎልና ዘሎዎም እዮም። ብኡ ምኽንያት ድማ፡ ንምምሃርን ንምርዳእን ዚያዳ ጊዜ ይወስደሎም እዮ። እቲ ስንክጎልና ግን፡ ንስምዒትን ንስምዒታዊ ድሌታትን ኣይጸልዎን እዮ። ብመገዲ ስልጠናን፡ ዕድል ምልዕዳል ስምዒታትን ከምኡ ውን ውልቃዊ ኣወሃህዳታትን ምዕባለን ናይ ሓዲ ዳውን ሲንድሮም ዘሎዎ ቆልዓ፣ ብኣወንታዊ ኣንፈት ኪጽሎ ይኸእል እዮ። እዚ ብግዲኡ፡ ንምዕባለ ክእለትን፡ ምስ ከባቢኻ ብዚያዳ ክትዛነቕ ናይ ምኽኣልን ኣበርክቶ ኪገብር ዚኸእል እዮ።

ኣብ ታሕቲ፡ ኣብተን ቀዳሞት ኣርባዕተ ዓመታት ህይወት ሓዲ ህጻን፣ እቶም ዝተፈላለዩ ክእለታት ብኸመይ ከም ዚምዕብሉ ዝርዝር ተጻሒፉ ኣሎ - እዚ ንኣብ ዳውን ሲንድሮም ዘለዎምን ዘይብሎምን ህጻናት ዚምልከትዮ።

	ልሙድ ኣመዓባብላ	ኣብ ዳውን ሲንድሮም ዚርእ ኣመዓባብላ
ፍሽኽታ	0.5 – 3 ኣዋርሕ	1.5 – 3 ኣዋርሕ
ምግላባጥ	2 – 10 ኣዋርሕ	2 – 12 ኣዋርሕ
ኮፍ ምባል	5 – 9 ኣዋርሕ	6 – 18 ኣዋርሕ
ብኸብድኻ ፍሑኽ ምባል	6 – 11 ኣዋርሕ	7 – 21 ኣዋርሕ
ብብርክኻ ምኻድ	7 – 13 ኣዋርሕ	8 – 25 ኣዋርሕ
ደው ምባል	8 – 16 ኣዋርሕ	10 – 32 ኣዋርሕ
ምኻድ	8 – 18 ኣዋርሕ	12 – 45 ኣዋርሕ
ቃላት (ሓዲ ሓዲ ቃላት)	6 – 14 ኣዋርሕ	9 – 30 ኣዋርሕ
ምዝራብ (ምሉእ ሓሳባት)	14 – 32 ኣዋርሕ	18 – 46 ኣዋርሕ

ጥዕናን - እቲ መደብ ክንክንን

ጥዕና ናይቶም ዳውን ሲንድሮም ዘለዎም ሰባት፡ ኣብ ውሑዳት ወለዶታት ጥራይ ኣዝዩ ተመሓይሹ እዩ። ኣብ 1974 ማእከላይ ዕድሜ 34 ዓመት ኮይኑ፡ ሎሚ ግን ልዕሊ 60 ዓመት በጺሑ ኣሎ። ነዚ ምዕባላ'ዚ ዝደረገሉ ሓያሎ ወሰንቲ ረጅሑታት ኣለዉዮም። ካብ ቅድሚኡ ሓደሽት ዓሰርተታት ዓመታት ጀሚሩ፡ ዳውን ሲንድሮም ዘለዎም ህጻናት ምስ ወለዶምን ኣሕዋቶምን ብሓባር ኣብ ዝዛይዱ ኔሮምዮም። ምስዚ ምዕባላ'ዚ ተተሓሒዙ፡ ጠለባት ጽቡቕ ክንክን እናዓበዩ ብምኻዱ፡ ኣብ 80ታት ኣብ ሸወደን መደብ ሕክምናዊ ክንክን ከም ዚወጽእ ተገሩዮ። ሎሚ፡ ሕክምና ናይቶም ምስ ምርመራ ዳውን ሲንድሮም ዝተኣሳሰሩ ዝበዝሑ ሕክምናዊ ጸገማት ከይተረፈ፤ እቲ መደብ ክንክን ካብ ዚፍጠር ኣትሒዙ ዓቢ ስጉምቲ ንቕድሚት ከይዱ ኣሎ። እዞም ኩሎም ረጅሑታት ብሓባር እንተተራእዮም፡ ኣብ ኩነታት ጥዕና ናይቶም ዳውን ሲንድሮም ዘለዎም ህጻናትን ዓበይትን ኣዝዩ ኣወንታዊ ጽልዋታትን ኣሕዲሮም እዮም።

እቲ ናይ ክንክን ፕሮግራም

መብዛሕትኦም ዳውን ሲንድሮም ዘለዎም ህጻናት፡ ቀሊል ወይ ማእከላይ ናይ ምዕባላ ስንክልና ዘለዎም እዮም። ገሊኦም ግን ከቢድ ዝኾነ ናይ ምዕባላ ስንክልና ኣለዎም። ምስ ዳውን ሲንድሮም ስዒቡ ዚመጽእ ሕክምናዊ ጸገማት ኣሎ እዩ። ይኹን እምበር፡ ዳርጋ ኩሎም ሕማማት ግን ክሕከሙ ይኸእሉ እዮም። ኣብነታት ናይቶም ዝበዝሑ ተቓላዕነት ናይ ረኽቡታት፡ ምጉዳል ምርኣይ፡ ምጉዳል ምስማዕን ምቁራጽ ስርዓተ ምስትንፋስ ኣብ ጊዜ ድቃስን እዮም። ዳውን ሲንድሮም ዘለዎም ህጻናት፡ ጉድለት ልቢ ወይ ምጽባብ ሻምብቕ መዓንጣ ሒዞም ክውሉዱ እውን ዝያዳ ልሙድ እዩ። እዚኦም መብዛሕትኦ ግዜ ድሕሪ ምውላድ ኣብተን ቀዳሞት ኣዋርሖ ይሕከሙ እዮም። ብተወሳኺ ዳውን ሲንድሮም ዘለዎም ሰባት ንወቕዒ ልቢ፡ ወቕዒ-መልመስቲን ንዝተወሰኑ መንሸሮታትን - ትሑት ተጠቓዕነት ከም ዘለዎም ተራእዮ እዩ።

ኣብ ቀረባ እዋን ዝተገብረ መጽናዕቲ ከም ዚሕብሮ፡ “ኦቲዝም ስፔክትረም ዲስ-ኦርደርስ” (ASD)ን ኤ.ኤስ.ዲን እቲ ኤ.ዲ.ኤች.ዲን (ADHD) ካብቲ ቅድሚኡ ሕጂ ዝተሓሰበ ንግሥት ልሙድ ተረኽቦታት ከም ዝኾነ እዩ። ካብ ኣስታት 3 ዓመት ዕድሜ ጀሚሩ፡ ኪህልዉ ዚኸእሉ ምልክታት “ASD” ብሕቶታት መልክዕ ካብ ወለድን ካብ ቅድመ ትምህርትን ክትረኽቡ ይክኣል እዩ። ካብ ከባቢ 5 ዓመት ዕድሜ ጀሚሩ፡ እቲ ሃ”ADHD” ዚግበር መጽናዕቲ ክትገብሮ ትኸእል ኢኻ። ገለ ናይ ኮምፓውተር ጥርጣሪ እንተ ተፈጠሩ፡ ምርመራ ኪካየድ ይኸእል እዩ። ሓደ ቆልዓ ኤ.ኤስ.ዲን “ASD”፡ ወይ ኤ.ዲ.ኤች.ዲን “ADHD” ከም ዘሎዎ እንተ ተፈሊጡ፡ ምስኡ ዚሰማማዕ ትምህርትን ቅኑዕ ስነ-ምምህርትን ብምግባር፡ እቲ ቆልዓ ብዙሕ ኪኸሰብ ይኸእል’ዩ።

ኣብዚ፡ እቲ ናይ ተሃድሶ ጉጅለ ማእከላይ ዝኾነ ተራ ዘሎዎ እዩ።

ብዝኾነ መንገዲ፡ ብኣግኡ ሕክምናዊ ምክትታል ምግባር፡ ነቲ ሕማም ንምፍላጡን - ቅልጡፍ ዝኾነ ሕክምና ንምግባርን ኣዝዩ ኣገዳሲ እዩ። እዚ ንዳውን ሲንድሮም ዘሎዎ ሰባት ዝተዳለወ መደብ ክንክን-ሕማም “Vårdprogram”፡ እቲ ዕላምኡ ፍትሓዊ ዝኾነ ክንክን-ሕማም ንምሃብን - ንወለድን ንሰራሕተኛታት ክንክን-ሕማማን ድማ ጽቡቕ ደገፍ ንምሃብ ተባሂሉ እዩ። እቲ መደብ ክንክን-ሕማም ናይቶም ደቂ 0-18 ዓመት ዳውን ሲንድሮም ዘሎዎም ሰባት፡ ኣብ 2013 ምሉእ ብምሉእ ተኸሊሱዮ፡ ብቐጻሊ ውን እናማዕበለ ዚኸይድ ዘሎ እዩ። ካብ መላእ ሃገር ዝመጹ፡ ኣስታት 20 ዝኾኑ ክኢላታት፡ እቲ መደብ ክንክን-ሕማም ብዝተኸለለ መጠን ምሉእን እዋናውን ንኪኸውን ፍልጠቶም እናኣበርከቱ እዮም ዘሎዉ። እቲ ናብ መደብ ክንክን ሕማም ዝወሰድ መላግብ ኢንተርነት፡ ኣብቲ ኣብ ገጽ 12 ዘሎ እኹብካብ መላግብታት ክትረኽቡ ትኸእል ኢኻ።

ቤት ትምህርት

እዚ ጽሑፍ'ዚ ኪዳሎ ከሎ – ኣብ 2017 – ከሎም ናይ ኣእምሮ ስንክልና ዘለዎም ሕጻናትን መንእሰያትን፡ ብመሰረት ሕጊ ሓልዮትን ክንክንን፡ ናብ ቤት-ትምህርቲ ኬድኻ ናይ ምምሃር ግዴታ ካብ ዚህልዎም፡ 50 ዓመታት ኣቐጻጸሩ ኣሎ። ብድሕሪኡ ዝወጹ ሓደስቲ ሕጊታት ውን ኣሎዉ እዮም። ሎሚ፡ እቶም ወለዲ ውን ብስፍሓት ንውላዶም ዚኸውን ዓይነት ትምህርቲ ኣብ ምምራጽ ይተግሁ እዮም። እዚ ድማ፡ እቲ ልሙድ መባእታዊ ትምህርቲ ወይ ፍሉይ-መባእታዊ ትምህርቲ ኪኸውን ይኸእልዮ።

ስርዓተ-ትምህርቲ ናይቲ መባእታዊ ፍሉይ ቤት ትምህርቲ፡ ንኣእምሮኣዊ ስንክልና ዘለዎም ተመሃሮ ተባሂሉ ዝተመዓራረየ እዩ። ብመሰረት ስርዓተ-ትምህርቲ፡ እቲ ናይ ምንባብ ተኸእሎ፡ ኣብ ክልቲኡ ዓይነት መባእታዊ ኣብያተ ትምህርቲ ዚርከብዮ።

ኣብ ውሽጢ'ቲ ናይ ትምህርቲ ዓመታት፡ ዓይነት ቤት-ትምህርቲ ናይ ምቕያር ተኸእሎ ውን ኣሎዮ።

ዳውን ሲንድሮም ዳርጋ ኩሉ ግዜ ብመጠኑ ናይ ምቕሳም ትምህርቲ ጸገማት ስለ ዘጠቓልል፡ እዞም ተመሃሮ እዚኣም፡ እቲ ዓይነት ቤት ትምህርቲቶም ብዘየገድስ፡ ፍሉይ ናይ ደገፍ ስጉምታታት ኪረኽቡ መሰል ኣለዎምዮ።

ናይ ጂምናስቲም ቤት ትምህርቲ ወለንታዊ፡ ን4 ዓመታት ዚኸይድ ዓይነተ-ትምህርት'ዩ። ሎሚ፡ እቲ (ጂምናስቲም) ካልኣይ ደረጃ ቤት ትምህርቲ፡ ሃገራዊ መደባትን ውልቃዊ መደባትን ዘጠቓልል እዩ። እቶም ናይ ካልኣይ ደረጃ ቤት-ትምህርቲ ተሸፍኑ ሃገራዊ መደባት፡ ኣብ ሞያዊ ምድላው ኮርሳት ዘተኮሩ ኮይኖም፡ እንተላይ ኣብ ስራሕ ቦታ ኬድኻ ትገብሮ ትምህርቲ (APL) ውን ዝሓወሰ እዩ። ማለት እቲ ተመሃራይ ኣብ ሓደ ናይ ስራሕ ቦታ እንተ ወሓደ ን22 ሰሙናት ይለማመድ ማለት'ዩ።

ኣብ ፍሉይ ቤት ትምህርቲ ተመሃርካ፡ ብድሕሪ ናብ ካልኣይ ደረጃ ትምህርትኻ ክትቅጽል እንተ ደለኻ፡ ኣብ “Lärvux” (ትምህርቲ ንዓባይቲ ንናይ ትምህርቲ ጸገም ዘለዎም ሰባት) ከምኡ'ውን ኣብ ገለ ህዝባዊ ካልኣይ ደረጃ ኣብያተ ትምህርቲ (folkhögskolor) ክትቅጽል ተኸእሎ ኣሎ። ኣብ ውሽጢ ህዝባዊ ትምህርቲ እውን ናይ ኣእምሮ ስንክልና ንዘለዎም ሰባት ከም ዕላማ ጌሩ ትምህርቲ ዚህብ ናይ “ትምህርቲ ክበባት” ውን ኣሎ እዩ።

እተን ናይ መንእሰይነት ዓመታት

ንኹሉ ሰብ እቲ ናይ መንእሰይነት ጊዜ፡ ማለት ብደረጃ ኣካላውን ስምዒታውን - ብዓባይቲ ለውጥታት ዝልለዮሉ እዋን ማለት እዩ። እዚ ነገር'ዚ፡ ነቶም ዳውን ሲንድሮም ዘሎዎም መንእሰያት ተመሳሳሲ እዩ።

ትርጉም ናይ ስድራቤት ብቐጻሊ ውን ኣገዳሲ ነገር እዩ። እንተኾነ ግን፡ መሓዙት ወይ ናፍቕት ናይ ተመሳሳሊ ዕድመ ዘለዎም ኣዕሩኽ፡ ንዳውን ሲንድሮም ዘለዎም መንእሰያት ውን፡ ኣገዳስነቱ እናወሰኸ ይኸይድ ኣሎ። ከም ካልኣት ናብ ብጽሕፍ ዝቐርቡ መንእሰያት፡ ብዙሓት ንመንነቶምን ጾታዊ ርክብምን የስተንትኑ እዮም። ብዙሓት እውን ዝያዳ ግላዊ-ናጽነት ንምርካብ ኣያል ዝኾነ ናፍቕት ይስምዖም እዩ።

ገለ ዳውን ሲንድሮም ዘለዎም መንእሰያት እውን፡ ምስ ምግንዛብ ናይቲ ዘሎዎም ስንክልና ክቃለሱ ይኸእሉ እዮም። እዚ ድማ ንህይወቶም ብኸመይ ከም ዝጸልዎን ብዙሕ ሕቶታት ኪህልዎም ከም ዚኸእልን ዚእምት'ዩ። እቶም ካልኣት መንእሰያት ግን፡ ብዛዕባ እዚ ፈጺሞም ኣይጭነቑን እዮም።

ዳውን ሲንድሮም ዘለዎም መንእሰያት ሓዲ ዓይነት ጉጅለ ስለዘይኮኑ፡ እቲ ከም ናጻ ሰባት ንኪኹኑ ዘድልዮም ደገፍ፡ ዓቢ ፍልልይነት ዘሎዎ እዩ። ብመሰረት "ሕጊ ደገፍን ኣገልግሎትን ንገለ ስንኩላን" (LSS)፡ ነዞም ሰባት'ዚኦም ውን፡ ልክዕ ከምቶም ካልኣት ተመሳሳሊ ዕድመ ዘለዎም መንእሰያት ህይወት ኪነብሩ ንምክኣል ዝዓለመ፡ ዝተፈላለዩ ናይ ደገፍ ወፍሪ ኪረኽቡ መስል ይህቦም እዩ። እዚ ድማ ንኣብነት፡ ዓጅብቲ (መሰነይታ) ኪረኽቡ፡ ንኣጻር ግዜ ዚሕልዎም ሰብ ምርካብ ወይ ውን ናይ ርክብ ሓላፊ (ኮንታክት ፐርሶን) ዝኾኖም ሰብ ምድላው እዩ።

እቲ "ተግባር ፍጹም ይገብር" ዚብል ጭርሖ፡ ብፍላይ ናይ ኣእምሮ ስንክልና እንተሃልዩካ ብዝበለጸ ኣገዳስነት ኣሎዎ እዩ። ስለዚ ብፍላይ ኣብ ግዜ ጉርዝውና ጽቡቕ ልምድታት ምምስራት፡ ኣገዳሲ ኪኸውን ይኸእል እዩ። ንኣብነት ብዛዕባ ኣመጋግባን ምንቅስቓስ ኣካላትን እዩ። እዚ ማለት ድማ፡ እዚ ልምዲ'ዚ ምእንቲ ካብ ዝኾነ ክትግዕዝ ከሎኻ ውን ምሳኻ ሒዝካዮም ንክትከይድ ብማለት'ዩ።

እቲ ዝተዛነቐ ወይ ንኹሉ ዝሓቁፍ ናይ ትርፊ ግዜ ንጥፊታትን ናይ ዕላል ጉጅለታትን ምርካብ፡ ምስቲ ዝሓለፉ ወለዶታት ዝነበረ ክነጻጸር እንከሎ፡ ኣዝዩ ዝዓበዩ እዩ። ብዙሓት ኮሙናት ንናይ ሓጋይ ስራሕ ብዚምልከት ውን፡ ንኣእምሮኣዊ ስንክልና ዘለዎም መንእሰያት ዚኸውን ፍሉይ ወፍሪታት ይገብሩ እዮን።

ኣብቲ ናይ ካልኣይ ደረጃ ትምህርቲ፡ ስርዓተ-ትምህርቲ (läroplanen) ናይ ካልኣይ ደረጃ ፍሉይ ትምህርቲ ዝካተት እዩ። እዚ ድማ እቲ፡ ኣብ ቦታ-ስራሕ ዝተመርኮሰ ትምህርቲ (APL) ኮይኑ፡ ከም መእተዊ ናይ ስራሕ ህይወት ኮይኑ ንክገልግል ተባሂሉ እዩ። ኣብታ ናይ መወዳእታ ዓመት ናይ ካልኣይ ደረጃ ትምህርቲ፡ ብዛዕባቲ ከም መንእሰይ ኩንካ ክድልዩኻ ዚኸእሉ ደገፍን ኣገልግሎታት (LSS) ምዝርራብ ክትጅምር ዕድል ኣሎካ።

ናይ ዓቢ ሰብ ህይወት

እቲ ዝነውሐ ናይ ህይወት ምዕራፍ - እቲ ናይ ብጽሕና ዕድመ ምስ ኣቶና ዘሎዮ። እዚ ኣብቶም ዳውን ሲንድሮም ዘለዎም ሰባት ውን እንተኾነ ድራማዊ ዝኾነ ለውጢ ዚርኣዮኩ ጊዜ እዩ። ኣብ ውሽጢ ሓደ ወለዶ ጥራይ፣ እቲ ትጽቢት ናይ ዕድመ ጸጋ፣ ዳርጋ ብዕጽፊ ከምዝወሰኸን፣ ሎሚ (ኣብ 2017) ዝተወልደ ዳውን ሲንድሮም ዘለዎ ህጻን፣ ናይ መበል 65 ዓመት ልደቱ ንምጽንባል ዕድል ኣለዎ እዩ።

እዚ ኣወንታዊ ምዕባል እዚ፣ እቲ ንናይ ኣእምሮኣዊ ስንክልና ዘለዎም ሰባት ኣብ ሕብረትሰብ ብብዙሕ መዳያት ማዕቢሉ ከም ዘሎ ዘንጸባርቕ እዩ። ንልዕሊ ዕስራ ዓመት ኣቢሉ ሕጂ፣ እቲ ንገለ ስንኩላን ዝምልከት ናይ ደገፍን ኣገልግሎትን ሕጊ ወጺኡ ጸኒሑ ኣሎ። ብዛዕባዚ ኣብ ካልእ ክፋል ናይዚ ጽሑፍ'ዚ ውን ገለጽናዮ ጸኒሕና ኢና። ገለ ካብቶም ኣዝዮም ኣገደስቲ ንዓቢይቲ ዳውን ሲንድሮም ዘሎዎም ሰባት ዚግበረሎም ናይ ደገፍ ወፍራታት "LSS፤ ንኣብነት፡ እቲ መሰል ናይ መንበሪ ቤት ምስ ደገፍ ምርካብ፤ መዓልታዊ-ንጥፊታትን፡ ከምኡ ውን መሰነይታ ዝኾነካ ሰብ ናይ ምርካብን፡ ኪጥቀሱ ይክኣልዮ። ኣብቲ ግዜ በጽሒነት፡ ዝተፈላለዩ ዓይነት ገንዘባዊ ደገፋት እውን ኣሎዮ። ኣብ ዝሓለፈ ዓመታት፡ ዝተፈላለዩ ናይ መዓልታዊ ንጥፊታት ምርጫታት ተማሂዞም እዮም። ንኣብነት፡ ብናይ ድጎማ ደምዝ ስራሕ ክትሰርሕ ምክኣል፣ ወይ ውን ደገፍ ገንዘብ እናተኸፍለለካ ልሙድ ስራሕ ምስራሕ ኪኸውን ይክእልዮ። ዳውን ሲንድሮም ዘለዎም ሰባት ኣብዚ ሎሚ ጊዜ፣ ኣብ ብዙሕ ዝተፈላለዩ ኣጋጣሚታት ኪቃልሑ ክኢሎም ኣሎዉ እዮም። ንኣብነት፡ ኣብ ረክላም፡ ስነ-ጥበብ፡ ትያትርን ናይ ፋሽንን ምርኢትን ወዘተ እዮም።

እቲ ናይ ዕድመ ምንቐሕ እናወሰኸ ይኸይድ ብምህላዉ፣ እቲ ኣድላይነት ሕክማንዊ ክንክን ኣብ እዋን በጽሕነት ውን ክብ እናበለ ይኸይድ ኣሎ። ዳውን ሲንድሮም ንዘለዎም ዓቢይቲ ሰባት ዝኸውን መደብ ክንክን ስለ ዘሎ፣ እዚ ድማ ንኣዝማድን ሰራሕተኛታትን ኣገዳሲ መሳርሒ እዩ። እቲ ናይ እርጋን መስርሕ፡ መብዛሕትኡ ግዜ ካብቲ ናይ ካልኣት ሰባት ኣቐዲሙ ዝኸሰት ብምዃን፣ ንገለ ሕማማት - ከም ንሕማም ኣልዛይመር ዝኣመሰለ ክትቃላዕ ዓቢ ሓደጋ ኣሎዮ። ከምቲ ናይ ኰሎም ካልኣት ሰባት ግን፣ ከም ጽቡቕ ኣመጋግባን ናይ ትርፊ ግዜ ንጡፍ ህይወትን ዝኣመሰሉ ናይ ምክልኻል ጸዕርታት፣ ኣዝዮም ኣገደስቲ ኮይኖም፣ ነቶም ዳውን ሲንድሮም ዘለዎም ሰባት ውን ተወሳኺ ደገፍ ከድልዮም ዚክእል ነገር እዩ። እቲ ኣብ 1994 ዝወጸ "ናይ ደገፍን ኣገልግሎትን ሕጊ" LSS፣ ማዕርነት ንምትብባዕን፡ ኣብ ማሕበራዊ ህይወትን ናይቶም ዝተገልጹ ሰባት ምሉእ ተሳትፎ ንምድንፋዕ" ዝዓለመ ኮይኑ፣ "እቲ ውልቀሰብ'ቲ ልክዕ ከም ናይ ካልኣት ሰባት ናይ ኣነባብራ ዕድል ኪህልዎ ኣለዎ" ዚብል ዕላማ ዝሓዘ እዩ።

እዚ ሕጊ እዚ፡ ምስ ሕብረተሰባዊ ምዕባላታት ብሓፈሻ ንዳውን ሲንድሮም ዘለዎም ሰባት - ብፍላይ ድማ ነቶም ኣብ ዝሓለፈ ዕስራ ዓመታት ዓቕሚ ኣዳም ዝበጽሑ ሰባት ዓቢ ትርጉም ዘሎዎ እዩ። ነዚ ጉጅለ እዚ፡ ናይ ርእሰኻ ኣፓርታማ ምውናን፡ ኣብ ትርፊ ግዜኻ ምስ ዘዛናግዑ ኣዕፋኽ ወይ ፍቕራዊ ርክብ ምጥያስ፣ ድሕሪ ሕጂ ዘይዘሕሰብ ዘይኮነስ፣ ንብዙሓት ልሙድ መዓልታዊ ህይወት ኪኸውንዮ።

Foto: Malin Stenström/Gotlands Allehanda

ምንጩ-ፍልጠትን መላግቦ ኢንተርኔትን

ፉብ - ማሕበር ሕጻናትን በጽሑፎችን ናይ ምዕባለ ስንኩላን

FUB – För barn, unga och vuxna med utvecklingsstörning

<http://www.fub.se/>

ሸወደናዊ ማሕበር ዳውን ሲንድሮም

Svenska Downföreningen

<http://www.svenskadownforeningen.se/>

ሰኒፍ - ሸወደናዊ መርብብ ሓበሬታ - ነጻረ ጥዕና ድቂ

Snif – Svenskt nätverk för information kring fosterdiagnostik

<http://www.snif.one>

ብዛዕባ ዳውን ሲንድሮም

Om Downs syndrom

<http://www.svenskadownforeningen.se/downs-syndrom/>

ፍቁር ውላድ እንኳስ ብደሓን መጻእካ - ብዛዕባ ዳውን ሲንድሮም ንሓደስቲ ወለዲ

Välkommen älskade barn – om Downs syndrom för nyblivna föräldrar

<https://www.svenskadownforeningen.se/ny-foralder/valkommen-alskade-barn/>

ናብ መዓታዊ ህይወትና እንኳስ ብደሓን መጻእካ - ሓደ ፊምን ብዛዕባ ዳውን ሲንድሮም ዘሎዎም ሕጻናት

Välkommen till vår vardag – en film om små barn med Downs syndrom

<https://vimeo.com/29138284>

ናብ መዓታዊ ህይወትና እንኳስ ብደሓን መጻእካ - ብዛዕባ ዓመታዊ-ትምህርቲን ዳውን ሲንድሮምን

Välkommen till vår vardag – en film om skolorn, Downs syndrom

<https://vimeo.com/28867032>

ናብ መዓታዊ ህይወትና እንኳስ ብደሓን መጻእካ - ናብ በጽሑፍት ዕድመ ናይ ዳውን ሲንድሮም

Välkommen till vår vardag – Downs syndrom, vuxenliv

<https://vimeo.com/32360534>

ዳውን ሲንድሮም - መደብ ሕክምናዊ ክንክን ካብ 0-18 ዓመት

Downs syndrom – medicinskt vårdprogram 0-18 år <http://snpf.barnlakarforeningen.se/wp-content/uploads/sites/4/2014/10/sjutttondown.pdf>

<http://snpf.barnlakarforeningen.se/wp-content/uploads/sites/4/2014/10/sjutttondowntabell.pdf>

ናይ ቆልዑን መንእሰያትን - ተሃድሶ

Barn- och ungdomshabilitering

<https://www.1177.se/barn--gravid/vard-och-stod-for-barn/funktionsnedsattning-hos-barn/>

ኢካም ሸወደን - ማሕበር ግዳሳት ምልምማድን ምዕባለን ቋንቋ

IAKM Sverige – Intresseförening om språkträning och språkutveckling

<https://www.iakm.se/>

ቤት ስልጣን ቤት-ትምህርቲ - ብዛዕባ መባእታዊ ቤት-ትምህርቲ

Skolverket – om grundsärskolan

<https://www.skolverket.se/undervisning/grundsarskolan>

ቤት-ትምህርቲ ጂምናሲዩም

Gymnasiesärskola

http://www.gymnasiesarskola.se/?gclid=CMaP4NO3mtQCFU_Gsgodbm0LIq

ኤ.ፒ.ኤስ.ኤም. - ፍሉይ ናይ ስነ-ምምህርና ቤት-ስልጣን ትምህርቲ

SPSM – specialpedagogiska skolmyndigheten

<https://www.spsm.se/>

ሸወደናዊ ሓዳሪ ላዕለዋይ ቤት-ትምህርቲ - ምስ ምዕባለ ስንኩላን ምምሃር

Sveriges folkhögskolor – att studera med funktionsnedsättning

<https://www.folkhogskola.nu/lattlast/att-studera-med-funktionsnedsattning/>

ቤት-ስልጣን ቤት-ትምህርቲ - ፍሉይ ቤት-ትምህርቲ ንበጽሒታት - ፍሉይ ንበጽሒታት

Skolverket – Särskild utbildning för vuxna – särvux

<https://www.skolverket.se/undervisning/vuxenutbildningen/komvux-som-sarskild-utbildning-pa-grundlaggande-niva>

ቤት-ስልጣን መራሽቢ ስራሕ - ንዓኻ ስንክልና-ምዕባለ ንዘሎካ ሰብ ዚግበር ደገፍ

Arbetsförmedlingen – stöd för dig med funktionsnedsättning

<https://arbetsformedlingen.se/for-arbetssockande/extra-stod/stod-a-o-for-dig-med-funktionsnedsattning>

ኤል.ኤስ.ኤስ. - ሕጊ ደገፍን ኣገልግሎትን ንገለ ዝተሰንከሉ ሰባት

LSS – Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-1993387-om-stod-och-service-till-vissa_sfs-1993-387

ሰሻል-ስቲይሪልሰን - ውላድካ ካብ ሕብረተሰብ ሓገዝ የድልዮዶ?

Socialstyrelsen - Behöver ditt barn stöd från samhället?

<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/kunskapsstod/2017-10-4.pdf>

ቤት-ስልጣን ውሕስነት ካሳ - ውላድካ ስንክልና ምዕባለ ምስ ዚህልዎ

Försäkringskassan - om ditt barn har funktionsnedsättning

<https://www.forsakringskassan.se/privatpers/funktionsnedsattning/om-ditt-barn-har-en-funktionsnedsattning>

ብዛዕባ ስኒፍ (Snif)

እዚ ስኒፍ፡ "ሽወደናዊ መርበብ ሓበሬታ - ነጻረ ጥዕና ድቂ" (Snif - Svenskt nätverk för information kring fosterdiagnostik)፣ ኣብ ጊዜ ጽድያ ናይ 2015 ዝተመሰረተ ኮይኑ፣ ንሱ ድማ ኣብ መንጎቶም ነንቢይኖም ግዱሳት ሞያውያንን - ካልኣት ናይ ረብሓ ትካላትን ምትሕግግዝ ንምፍጣር ዝተዳለወ ናይ ሓበሬታ ምልውዋጥ መርበብ እዩ። ስኒፍ (Snif) ወከልቲ ናይዞም ዚስዕቡ ትካላትን ናይ ሕክምና ተቋማትን - Svenska Downföreningen, Riksförbundet FUB, mödrahälsovården, ከምኡ ውን gynecolog, genetiker, genetisk vägledare, foster-medicinare, etiker ከምኡ ውን ወከልቲ ናይ Centrum för sällsynta diagnoser ዘካተት እዩ። ሓደ ወኪል ናይ "Smer"- (statens medicinsk-etiska råd) ነዚ ትሕዝቶ ናይዚ ጽሑፍ ዚመርግረዎ እዩ።

እቲ ዕላማ ናይ ስኒፍ (Snif) ምዕሩይን ምዕቡልን ተበጻሕነት ሓበሬታ፣ ፍልጠት ከምኡ-ውን ርኽክባትን ብዛዕባ ጥዕና ናይ ድቂ ምንጻርን (fosterdiagnostik) እዩ። ብተወሳኺ ውን፡ ነቲ ብዛዕባዞም ሕቶታት'ዚእም ብዚምልከት ኣብ ሕብረተሰብ ዚግበር ስነ-ምግባራዊ ክትዓት ህይወት ረኺቡ ንኺቐጽልን ኣበርክቶ ንምግባር'ዩ። ኣብ ርእሲኡ ውን፡ ኣብቲ ካብቲ ኣብ ስራሕና ዘሎና መዝነት፣ ትቕመጠሉ ቦታ ብዘየገድስ - ኣብ ምሉእ ሃገር ክትጥቀሙሉ ትኽእል፣ ኣገደስቲን እዋናውያንን ጽሑፋዊ ሓበሬታታት ብዛዕባ ምርመራ ናይ ድቂ ጥዕና ምንጻር (fosterdiagnostik) ምድላው እዩ።

እዚ ጽሑፋዊ ሓበሬታ'ዚ፡ ነቶም ወለዲ ንምዃን ዚዳለዉ ዘሎው ስድራቤታት፣ ሞያውያን ከምኡ ውን ካልኣት ግዱሳት ሰባትን ዘቕንዑ እዩ።

እዚ ጽሑፋዊ ሓበሬታ'ዚ፡ ዳውን ሲንድሮም እንታይ ከም ዝኾነን፣ ብዛዕባቶም ምስኡ ተተሓሓዞም ዚመጹ ነገራትን ሓፊሻዊን - ሕጻር ዝበለን - ሓቃዊ-መሰረት ዘሎዎ መረዳእታታት ንምቕራብ ዝተዳለወ ጽሑፍ እዩ። እዚ ሓበሬታ'ዚ ከም ሕክምናዊ ግምገማ ጌርካ ንኺትጥቀሙሉ ኣይኮነን። ኩሎምቶም ብዛዕባ ናይ ሓደ ተሓካማይ ዚግበሩ ናይ ሕክምናን ክንክንን ውሳኔታት፣ ምስቲ ዚምልከቶ ቤት ሕክምና ክትላዘብ ይግባእ።

